

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خطای پزشکی

دکتر فخرالدین تقدسی نژاد

متخصص پزشکی قانونی و مسمومیتها

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

خطای پزشکی

❖ مسئولیت Responsibility

❖ انواع مسئولیت

❖ رابطه پزشك با مراجع قضايي

❖ قصور پزشکی Malpractice

❖ انواع قصور پزشکی از نظر حقيقي

❖ وظیفه پزشك در موارد وقوع خطاي پزشکی

خطای پزشکی (ادامه)

❖ برخورد پزشك در موارد اطلاع از قصور پزشکی
توسط سایر همکاران

❖ عوامل موثر در شکایت از پزشکان

❖ مواد قانونی از قانون مجازات اسلامی در
ارتباط با قصور پزشکی

❖ شرایط عدم مسئولیت پزشك

❖ مشکلات بیمه ای در خصوص قصور پزشکی

مسئولیت Responsibility

➤ مفهوم لغوي مسئولیت: ضمانت، موظف بودن به انجام کاری، مواخذه و بازخواست.

➤ مفهوم حقوقی مسئولیت: عبارتست از وضعیت و شرایطی که شخص را مطابق قانون در مقابل فعل یا ترك فعل پاسخگو قرار می دهد. (تعهد شخص بر رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است.)

انواع مسئولیت

➤ مسئولیت اخلاقی

➤ مسئولیت انتظامی یا حرفه ای

➤ مسئولیت حقوقی (قانونی)

مسئولیت اخلاقی

- مسئولیت در پیشگاه خداوند و در برابر وجدان فرد می باشد.
- ضمانت اجرای مسئولیت اخلاقی بیشتر جنبه اخروی و درونی دارد.
- عملی ممکن است غیرقانونی (جرم) نباشد ولی غیر اخلاقی باشد.

مسئولیت انتظامی یا حرفه ای

➤ پزشک موظف است مجموعه مقررات ، آئین نامه ها و دستورالعمل های وضع شده بوسیله سازمان نظام پزشکی و وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی را رعایت نماید.

➤ مسئولیت ناشی از تقصیر انضباطی را مسئولیت حرفه ای گویند.

مسئولیتی حقوقی (قانونی)

- هرگاه منشاء الزام ششخص به پاسخگویی ، معیارهای خارجی و برپایه رفتار متداول افراد جامعه و در برابر حقوق موضوعه باشد ، مسئولیت را حقوقی یا قانونی گویند.
- برای ایجاد مسئولیت قانونی باید از طرف فرد فعل یا ترك فعلی بر خلاف قانون موضوعه انجام شده باشد.
- ورود ضرر شرط تحقق مسئولیت حقوقی یا قانونی است .
- بعضی از حقوق دانان معتقدند که مسئولیت حقوقی یا قانونی همان مسئولیتی اخلاقی است که ضمانت اجرای دولتی یافته و به شکل قانون درآمده است .

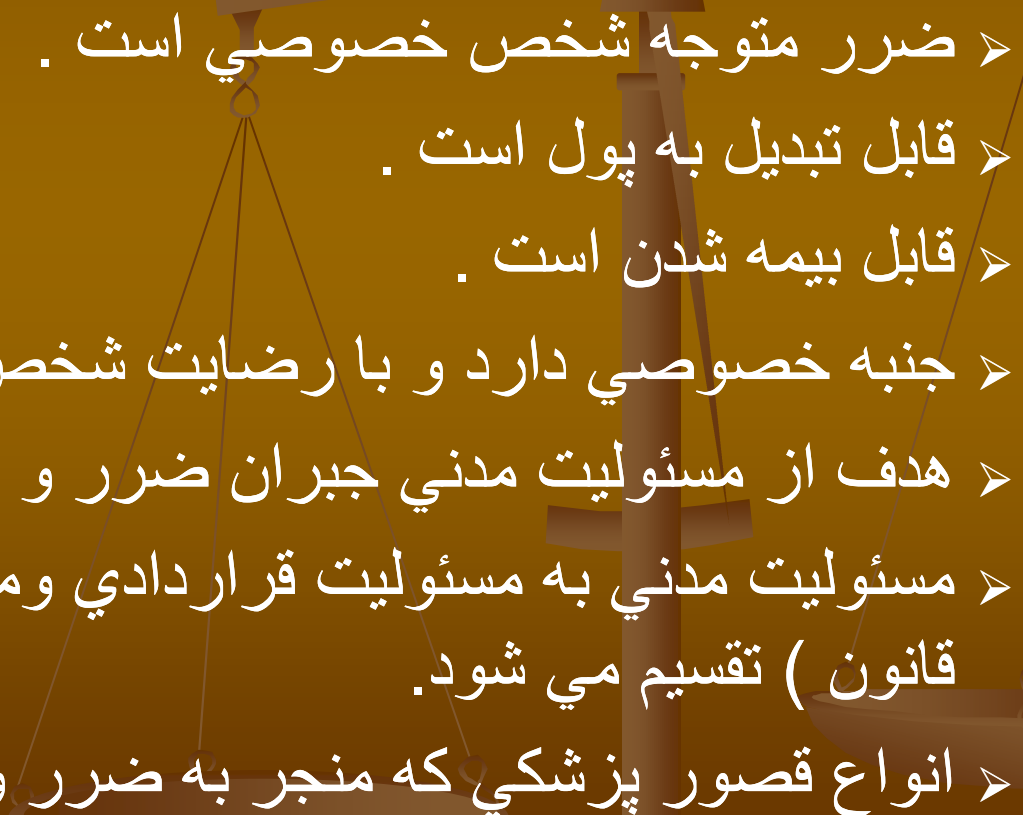
انواع مسئوليت حقوقى (قانونى)

مسئوليت مدنى

مسئوليت كيفرى

مسئولیت مدنی

-
- ضرر متوجه شخص خصوصی است .
 - قابل تبدیل به پول است .
 - قابل بیمه شدن است .
 - جنبه خصوصی دارد و با رضایت شخص خاتمه پیدا می کند.
 - هدف از مسئولیت مدنی جبران ضرر و زیان وارده است .
 - مسئولیت مدنی به مسئولیت قراردادی و مسئولیت قهری (ضمان ناشی از قانون) تقسیم می شود.
 - انواع قصور پزشکی که منجر به ضرر و زیان بیمار می شود.

مسئولیت کیفری

- ضرر متوجه جامعه می باشد و جنبه عمومی دارد.
- قابل تبدیل به پول نیست .
- قابل بیمه شدن نیست .
- هدف از مسئولیت کیفری مجازات مجرم است .
- دعوی کیفری بوسیله مدعی العموم به اعتبار نمایندگی جامعه اقامه می شود.
- صدور گواهی خلاف واقع ، سقط جنین جنایی و . . . مواردی از مسئولیت کیفری است .

رابطه پژوهش با مراجع قضایی

کارشناس

شاهد

متهم

قصور پزشکی Malpractice

➤ در اصطلاح حقوقی قصور پزشکی عبارتست از :
ترك يك قانون الزام آور توسط پزشك يا يكي از
صاحبان حرف پزشکی که در نتیجه اقدامات درمانی
آنان موجبات خسارت جانی یا مالی بیمار فراهم
گردد.

➤ بعبارت دیگر اقدام یا عدم اقدام پزشك که موجب
تحميل خسارت مالی ، جسمی ، جانی یا معنوی بیمار
گردد.

انواع قصور پزشکی از نظر حقوقی

(1) بی احتیاطی

(2) بی مبالائی

(3) عدم مهارت

- مادی

- معنوی

(4) عدم رعایت نظامات دولتی

بي احتياطي

عبارتست از عملي که نبايد انجام شود ولي انجام مي شود.

جا ماندن ابزار جراحي يا گاز در داخل شکم بیمار، پاره کردن رحم در حين کورتاژ، پارگی روده در حين عمل جراحي، مواردی از بی احتیاطی است.

بي مبالاتي

عبارتست از عملي که بايد انجام شود ولي انجام نمي شود.

عدم انجام مشاورات لازم ، عدم رزرو خون قبل از عمل ، انجام ندادن تست در مورد دارويي که احتياج به تست دارد.

بي مبالاتي يك نوع کاربرد عقلي از قبل موجود است و مهمتر از بي احتياطي است و شديدترين نوع خطاي جزايي است ، حال آنکه بي احتياطي يك عمل آني است .

عدم مهارت

➤ در اصطلاح حقوقی عبارتست از عدم آشنایی متعارف به اصول و دقایق علمی و فنی کار معین و یا عدم اطلاع کافی از حرفه معین.

➤ معنوی : پزشك دانش ، علم و تخصص لازم را ندارد.

➤ مادي : پزشك توانايي جسمي ، چابكي و تردستي لازم را ندارد.

➤ بطور كلي عدم مهارت عبارتست از : دست زدن به عملي كه مرتكب از نظر مادي يا معنوي بر آن تسلط ندارد.

عدم رعایت نظامات دولتی

➤ عدم رعایت آئین نامه ها ، بخشنامه ها ، دستورالعمل ها و مصوبه های سازمان نظام پزشکی و وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

➤ بر خلاف بی احتیاطی ، بی مبالائی و عدم تبحر نیازی به نظر کارشناس نیست .

➤ عدم رعایت نظامات دولتی همیشه موجب مسئولیت مدنی و کیفری نمی گردد.

فعل یا ترک فعل پزشک
ممکن است منجر به
مسئولیت متعدد (انتظامی
، کیفری و مدنی) گردد.

وظیفه اخلاقی پزشکی در
برابر بیمار در زمان
وقوع خطای پزشکی

در يك مطالعه

- سالانه 98000 – 44000 نفر در امريكا به دليل خطاي پزشكي فوت مي کنند.

- بيش از يك ميليون دچار عارضه جدي ناشي از خطاي پزشكي مي شوند.

- خطاي پزشكي پنجمين علت مرگ در امريكا است.

« در مقابل هر شکایت شفاهی چهار بیمار ناراضی وجود دارد
و در مقابل هر شکایت کتبی یکصد شکایت شفاهی »

در حقیقت باید گفت:

در مقابل یک شکایت کتبی چهارصد (400) بیمار ناراضی
احتمالاً وجود دارد.

اگر شما مرتکب قصور پزشکی
شوید موضوع را به بیمار خود
اطلاع می دهید یا خیر؟

وظیفه اخلاقی پزشك در برابر بیمار در زمان وقوع خطاي پزشکی

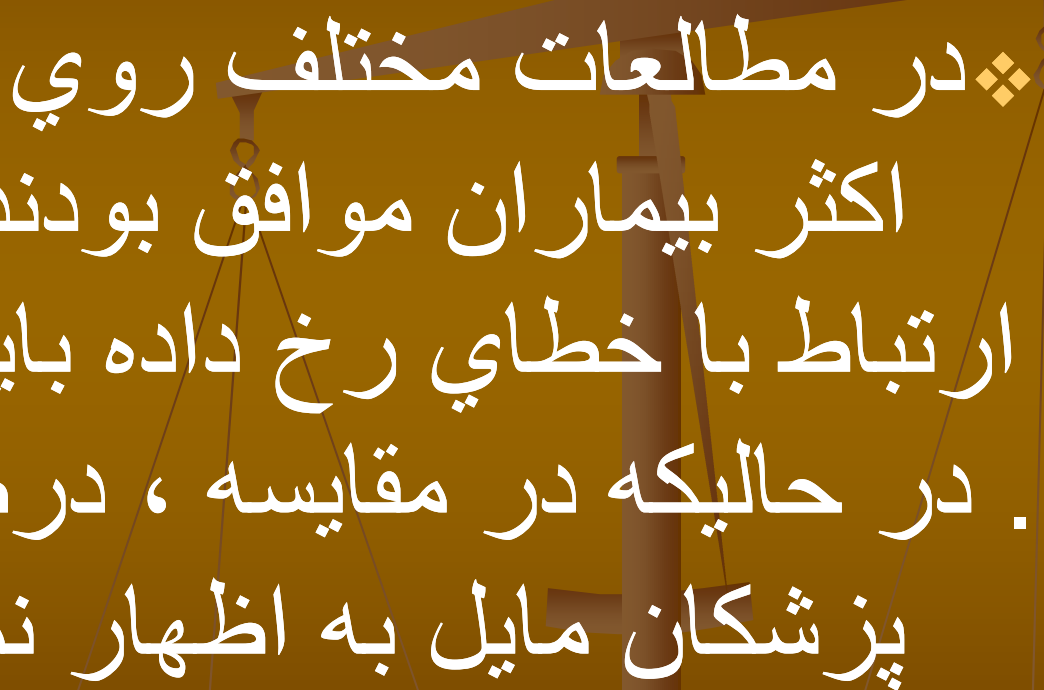
- (1) خطاي پزشکی منجر به هیچگونه عارضه ای برای بیمار نمی شود و در صورت عدم ابراز خطا توسط پزشك معالج بیمار متوجه آن نخواهد شد.
- (2) خطاي پزشکی منجر به هیچگونه عارضه ای برای بیمار نمی شود و در صورت عدم ابراز خطا توسط پزشك معالج ، بیمار احتمالاً" متوجه آن خواهد شد.
- (3) خطاي پزشکی منجر به عارضه جزیی یا قابل درمان برای بیمار می شود و در صورت عدم ابراز خطا توسط پزشك معالج، بیمار متوجه رابطه عوارض حاصله با خطا نخواهد شد.

وظیفه اخلاقی پزشک.... (ادامه)

4) خطای پزشکی منجر به عارضه جزیی و قابل درمان می شود و در صورت عدم ابراز خطا توسط پزشک معالج بیمار احتمالاً متوجه رابطه عوارض با خطای پزشکی خواهد شد.

5) خطای پزشکی منجر به عارضه غیرقابل درمان و یا فوت بیمار می شود و در صورت عدم ابراز خطای پزشکی از جانب پزشک ، بیمار یا بستگان متوجه رابطه عارضه حاصله و یا فوت با خطای پزشکی نمی شوند.

6) خطای پزشکی منجر به عارضه غیرقابل درمان و یا فوت بیمار می شود و در صورت عدم ابراز خطا توسط پزشک ، بیمار یا بستگان متوجه رابطه عارضه حاصله و یا فوت با خطای پزشکی می شوند.

❖ در مطالعات مختلف روی بیماران و پزشکان
اکثر بیماران موافق بودند که همه چیز در
ارتباط با خطای رخ داده باید به بیمار گفته شود
. در حالیکه در مقایسه ، درصد بسیار کمتری از
پزشکان مایل به اظهار نمودن خطا بودند.

بیمار و جامعه به پزشکان با دید اعتماد نگاه می کنند و برای حفظ و بدست آوردن سلامتی خود اسراری را با پزشک در میان می گذارند که حاضر نیستند با هیچ فرد دیگر حتی نزدیکترین بستگان یا دوستان خود در میان بگذارند. جامعه پزشکی از طریق صداقت در گفتار و بیان و عمل مسئول و متعهد به حفظ و ارتقاء این اعتماد می باشد.

اثرات احتمالي ابراز و يا عدم ابراز خطا توسط پزشك

- (1) اظهار خطاي پزشكي توسط پزشك موجب افزايش اعتماد بيمار به پزشك معالج و جامعه پزشكي مي شود.
- (2) بيمار حق دارد از نتيجه درمان انجام شده بر روي خود مطلع شود. و در صورت آسيب و عارضه آن را پيگيري و درمان کند.
- (3) وقوع خطاي پزشكي حتماً به معني قصور و سهل انگاري و يك عمل غير اخلاقي نيست ولي عدم ابراز آن يك عمل غير اخلاقي است.
- (4) پنهان كردن اطلاعات از بيمار و عدم ابراز خطاي پزشكي به بيمار نوعي فريبكاري محسوب و منجر به کاهش اعتماد جامعه به پزشكان مي شود.

اثرات احتمالی ابراز و یا عدم ابراز خطا توسط پزشك (ادامه)

- (5) در صورت عدم ابراز خطا ممکن است بیمار در جهت درمان صدمات و عوارض حاصله برنیاید و این امر منجر به پیشرفت عارضه گردد.
- (6) در صورت عدم ابراز خطا امکان پرداخت غرامت منطقی به بیمار در قبال خسارت ناشی از خطای پزشکی میسر نمی باشد.
- (7) هر نوع تصمیم گیری برای امتناع از اظهار خطای پزشکی باید توجیه منطقی داشته باشد که این توجیه برای يك پزشك بی طرف یا در صورت امکان يك کمیته اخلاقی قابل قبول باشد.
- (8) توجیه اینکه در صورت ابراز خطای پزشکی به بیمار منجر به اضطراب و نگرانی وی خواهد شد. دلیل منطقی برای عدم اظهار خطا نیست. با توجه به وضعیت، تحصیلات و سطح فکر بیمار می تواند به شکلی ابراز شود که سودمندی آن بیش از عوارض آن باشد.

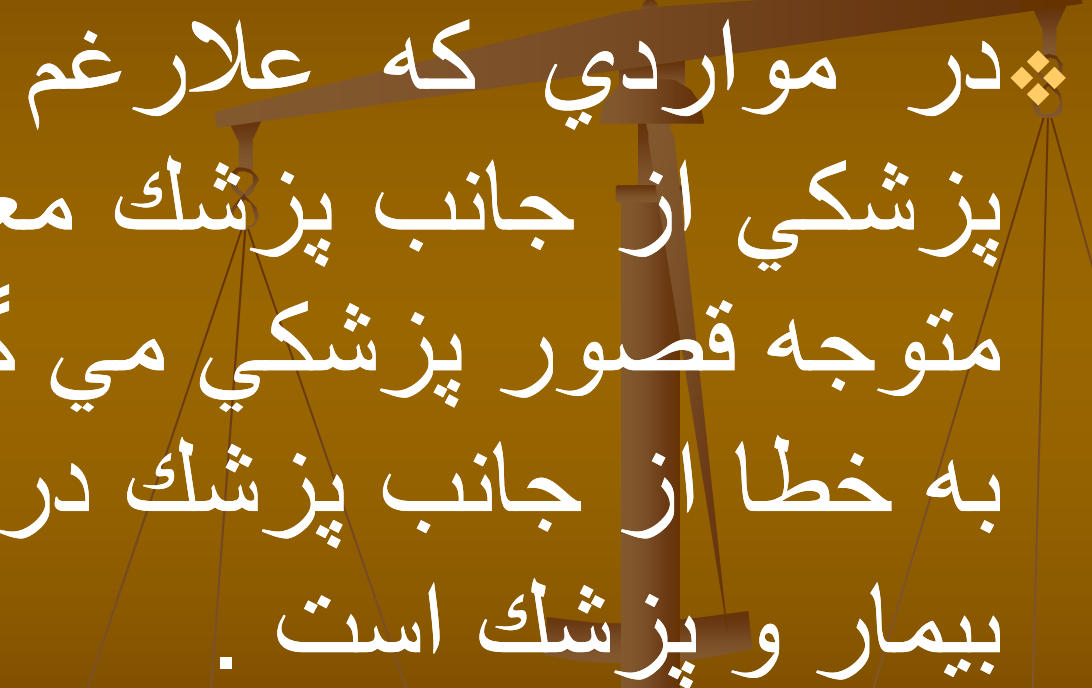
اثرات احتمالي ابراز و يا عدم ابراز خطا توسط پزشك (ادامه)

9) ابراز خطا مي تواند منجر به آموزش از خطاي اتفاق افتاده و جلوگیری از خطاهای مشابه شود.

10) ابراز خطا منجر به پیشگیری از نگران شدن بیمورد بیمار در مورد مشکل موجود می شود.

11) ابراز خطاي پزشکی از جانب پزشك منجر به آرامش روي و رواني پزشك مي گردد.

12) اظهار خطاي پزشکی باعث اعتماد بیمار به پزشك شده و منجر به کاهش احتمال شکایت از پزشك معالج می شود.

❖ در مواردی که علارغم عدم اظهار خطای پزشکی از جانب پزشك معالج ، احتمالاً " بیمار متوجه قصور پزشکی می گردد. اظهار و اقرار به خطا از جانب پزشك در اکثر جنبه ها به نفع بیمار و پزشك است .

❖ در مواردی که در صورت عدم اظهار خطای پزشکی از جانب پزشک ، احتمالاً " بیمار متوجه قصور پزشکی نمی گردد، اگرچه ابراز خطا ، کار اخلاقی بزرگی است ولی احتمال مسائلی چون شکایت از پزشک معالج ، برخورد نامناسب بیمار با پزشک ، خدشه دار شدن اعتبار پزشک ، ثبت تخلف در پرونده حرفه ای و ... وجود دارد.

رویکرد عملي به اظهار خطاي پزشکي

(1) با توجه به سطح فرهنگ ، تحصیلات ، وضعیت روهي، رواني و جسمي بیمار ، خطاي پزشکي به شکلي اظهار گردد که بیمار بیشترین سود و کمترین آسیب را ببیند.

(2) خود را براي جبران آسیب وارده ناشي از خطا به بیمار آماده کنید و به وي اطمینان بدهید که تمام تلاش خود را در جهت برطرف کردن عارضه انجام خواهید داد.

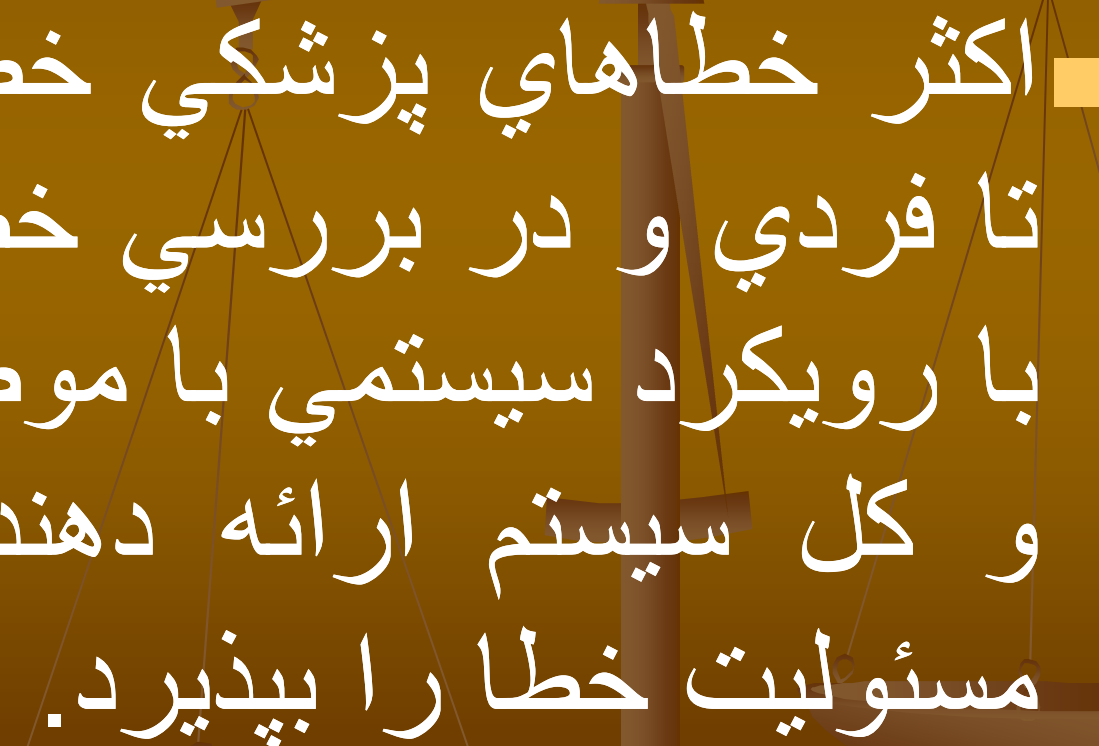
(3) تاسف خود را از خطاي اتفاق افتاده ابراز و از بیمار عذرخواهي کنید.

رویکرد عملی به اظهار خطای پزشکی (ادامه)

4) آمادگی هرگونه واکنش و برخورد نامناسب از جانب بیمار را داشته باشید و هرگز عصبانی نشوید.

5) آمادگی خود را جهت پیگیری موضوع از طریق مراجع ذی صلاح به بیمار اعلام کنید و آن را حق بیمار بدانید.

6) با اساتید با تجربه مشاوره کنید و در زمینه های مختلف از آنان کمک بخواهید.

اکثر خطاهای پزشکی خطای سیستمی است
تا فردی و در بررسی خطاهای پزشکی باید
با رویکرد سیستمی با موضوع برخورد کرد
و کل سیستم ارائه دهنده خدمات درمانی
مسئولیت خطا را بپذیرد.

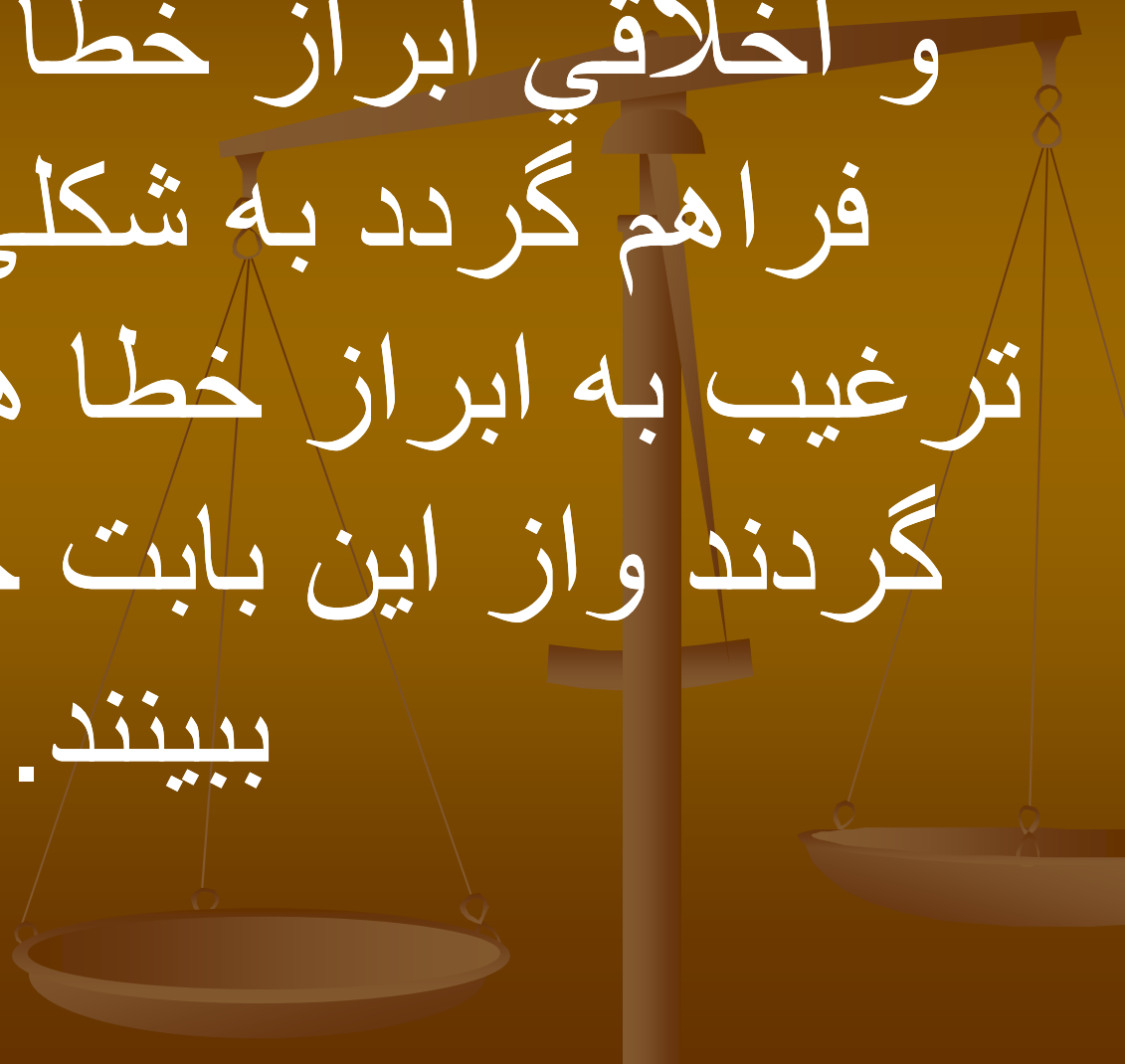
وظیفه اخلاقی پزشک در مواجهه با خطای پزشکی همکاران

(1) خطای پزشکی منجر به عارضه نزد بیمار نشده است .

(2) خطای پزشکی منجر به آسیب و عارضه نزد بیمار شده است .

(3) خطای پزشکی صورت گرفته کماکان در حال ایجاد عارضه و مشکل برای بیمار است (ادامه دارد)

❖ باید زمینه فرهنگی ، اجتماعی ، قانونی
و اخلاقی ابراز خطا توسط پزشکان
فراهم گردد به شکلی که پزشکان
ترغیب به ابراز خطا های پزشکی خود
گردند و از این بابت حداقل آسیب را
ببینند.

مشكلات بیمه ای در خصوص فصول پزشکی

"عوامل موثر در طرح شکایت بیماران از پزشکان":

1. عوامل رفتاری
2. آگاهی ندادن به بیمار و اطرافیان او درباره عوارض احتمالی و خطرات غیر قابل پیش بینی
3. مسائل مالی و موضوع هزینه درمان
4. عامل رشته تخصصی
5. عامل دخالت سایر همکاران (تحریک سایر پزشکان)
6. نگرفتن شرح حال کامل و عدم تکمیل دقیق پرونده قبل از اقدامات درمانی
7. قصور در مراقبتهای بعد از عمل جراحی

8- انتخاب بیمار

9- عدم مطالعه کافی و نداشتن اطلاعات کافی از تازه‌های پزشکی

10. مجهز نبودن بیمارستان ، درمانگاه و کلینیک به وسایل درمانی و لوازم پزشکی ضروری

11. مدیریت نادرست ، نقص مدیریت در بکارگماردن افراد فاقد صلاحیت در درمانگاه ، بیمارستان و اتاق عمل و نقص در سیستم سانترال گازها و اکسیژن بیمارستانها

12. بی توجهی به سطح فرهنگ ، سنن و آداب قبیله‌ای ، ایلی و خانوادگی و اعتقادات بیماران

« در مقابل هر شکایت شفاهی چهار بیمار ناراضی وجود دارد
و در مقابل هر شکایت کتبی یکصد شکایت شفاهی »

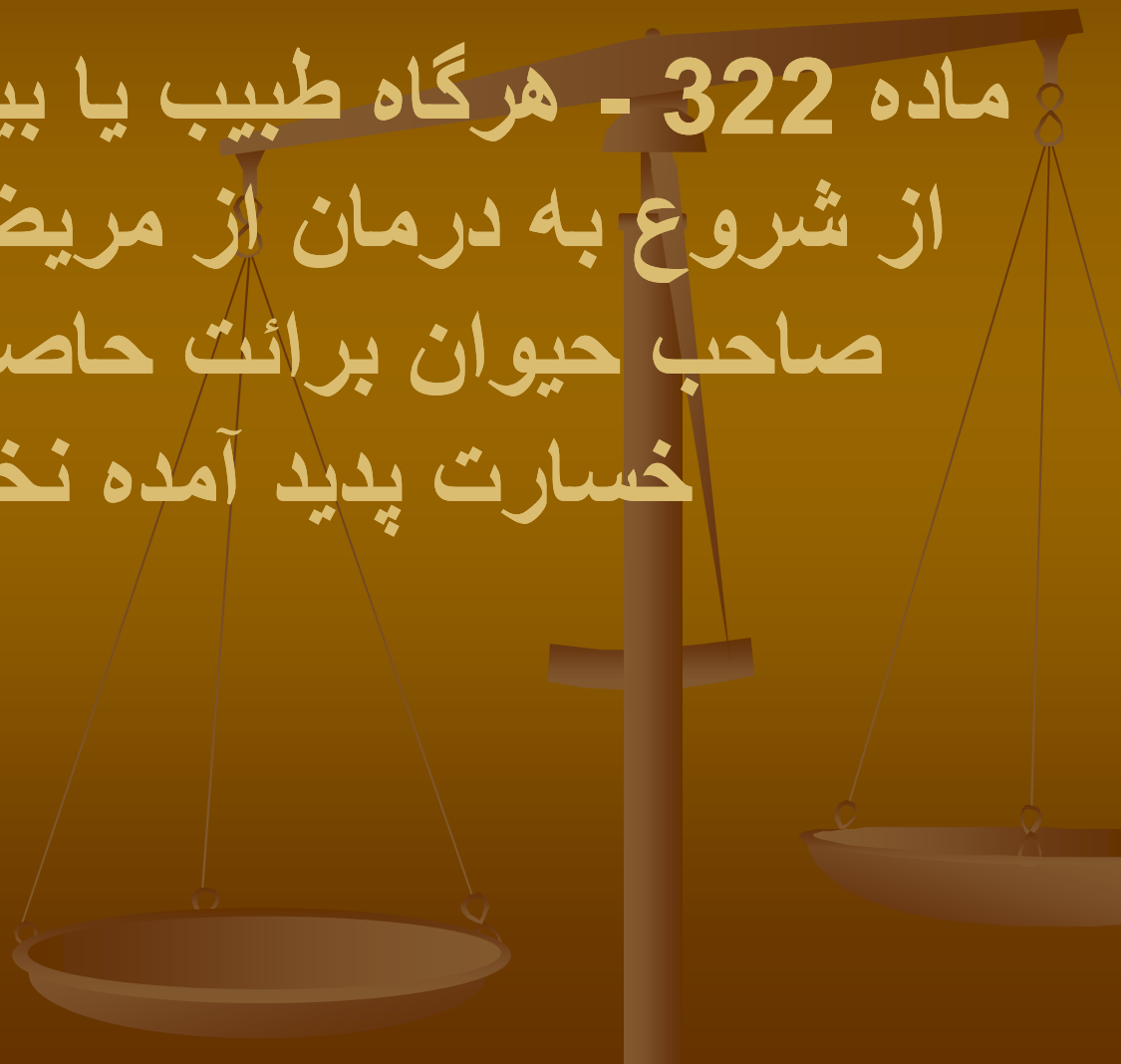
در حقیقت باید گفت:

در مقابل یک شکایت کتبی چهارصد (400) بیمار ناراضی
احتمالاً وجود دارد.

تبصره 3 ماده 295 از قانون مجازات اسلامی-
هر گاه بر اثر بی احتیاطی یا بی مبالاتی یا عدم
مهارت و عدم رعایت مقررات مربوط به امری،
قتل یا ضرب یا جرح واقع شود بنحوی که اگر آن
مقررات رعایت می شد حادثه ای اتفاق نمی
افتاد، قتل و یا ضرب و یا جرح در حکم شبه
عمد خواهد بود.

ماده 319 - هرگاه طبیبی گرچه حاذق و متخصص باشد در معالجه‌هایی که شخصاً انجام می‌دهد یا دستور آنرا صادر می‌کند هر چند با اذن مریض یا ولی او باشد باعث تلف شدن جان یا نقص عضو یا خسارت مالی شود ضامن است مگر اینکه قبل از شروع به درمان از مریض یا ولی او برائت حاصل نماید.

ماده 322 - هرگاه طبیب یا بیطار و مانند آن قبل از شروع به درمان از مریض یا ولی او یا از صاحب حیوان برائت حاصل نماید عهده‌دار خسارت پدید آمده نخواهد بود.

بیاد داشته باشیم :

اگر بیمار آسیب ببیند ، احتمال دارد که شکایت نکند ولی اگر آزرده شود ، انجام شکایت از جانب وی بسیار محتمل است.